

EL CURRÍCULUM INTEGRAT DE LLENGÜES: IMPLICACIONS PEDAGÒGIQUES

Què és el Currículum Integrat de Llengües (CIL)?

Podem distingir cinc perspectives diferents en la definició de currículum:

- El currículum com una estructura organitzada de coneixements (que el sistema escolar ha de transmetre).
- El currículum com a sistema tecnològic de producció (des d'aquesta perspectiva el currículum es defineix com l'estructura racional, el disseny, dels objectius que s'han d'assolir mitjançant el procés d'ensenyament i aprenentatge).
- El currículum com a pla d'instrucció (des de la planificació racional de la intervenció didàctica —objectius, continguts, activitats i estratègies d'avaluació— fins a la posada en pràctica del disseny).
- EL currículum com a conjunt d'experiències d'aprenentatge (sinònim de la totalitat d'activitats i experiències planificades que es realitzen dins els centres).
- El currículum com a solució de problemes (l'anàlisi sistemàtica de la pràctica escolar).

Això dificulta de contestar la pregunta què és el currículum? La constant que es troben en les diverses accepcions és la idea de planificació, de previsió anticipada del procés d'instrucció. Però sobretot cal entendre el currículum com un procés que adquireix forma i significat a mesura que es transforma, que es concreta en una pràctica escolar.

Integrar segons el DIEC significa en una de les seves accepcions “unir en un tot”.

El Currículum Integrat de Llengües (CIL) constitueix el primer nivell de concreció del currículum de les àrees de Llengua Catalana i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura. En aquests moments ja està publicat el de Primària (Decret 67/2001, de 4 de maig, pel qual s'estableix el currículum de l'educació primària a les Illes Balears) i properament es publicarà el de Secundària, que és en fase de revisió (haurà de seguir, però, els passos corresponents fins a la publicació al BOIB: la previsió és que sigui a finals d'aquest primer trimestre de curs o a començaments del segon).

El CIL de les etapes de l'ensenyament obligatori fixa els objectius, els continguts i els criteris d'avaluació prescriptius de llengua per a l'àrea de Llengua Catalana i Literatura i per a la de Llengua Castellana i Literatura. Tal com succeeix a totes les àrees, el CIL haurà de ser

adaptat, en el segon nivell de concreció, a la diversitat de situacions sociolingüístiques de l'alumnat dels nostres centres.

Els anteriors currículums de les àrees de llengua (capses blau-granes) no afavorien un tractament integrat de les dues àrees perquè estaven publicats per separat i perquè la seva estructura no era paral·lela, tot i que hi trobam evidents paral·lelismes (com podem comprovar amb la [taula 1](#), al final d'aquest document).

Una novetat en el cas del currículum de secundària és que els continguts conceptuals es presenten seqüenciats per cursos, i els criteris d'avaluació, seqüenciats per al primer cicle i per a 3r i 4t. El motiu és la necessària adaptació al “Real Decreto, 3473/2000, de 29 de diciembre, por el que se modifica el Real Decreto 1007/1991, de 14 de junio, por el que se establecen las enseñanzas mínimas correspondientes a la educación secundaria obligatoria” (BOE núm. 14 de 16/01/01) que el Govern central va publicar.

La seqüenciació dels continguts i dels criteris d'avaluació planteja la necessitat de coordinar les estratègies per dur a terme un aprenentatge complex. Però una seqüenciació clara només és possible en l'àmbit d'aspectes molt concrets: només àrees amb un caràcter molt lineal, fortament estructurades (potser la matemàtica), permeten suposar un procés d'aprenentatge de tipus acumulatiu, conductista i no constructivista.

Contràriament als anteriors currículums, l'Administració decideix publicar el currículum de les dues àrees, tant a Primària com a Secundària, en un únic document i això fa prescriptiva la coordinació entre el professorat de les dues àrees. Sempre, però, hi ha hagut professors i professores que han sentit la necessitat de coordinar de forma unívoca iniciatives i estratègies per tal de contribuir a la millora del resultat acadèmic de les seves classes. De vegades aquesta necessitat d'una coordinació conjunta s'ha reflectit únicament en un intent de coherència terminològica. En altres casos els professorat ha sentit la necessitat d'unificar els criteris d'avaluació que apliquen als seus alumnes per tal d'evitar incoherències entre les dues àrees. Altres vegades hi ha hagut tímids intents de coordinació quant a metodologia.

Aquests intents han depès més de la voluntat i de la convicció del professorat de llengua que ha vist necessària i indefugible, fins i tot urgent, la necessitat de coordinar esforços comuns en benefici del seu alumnat. Ara l'Administració recull aquests sentiments del professorat i planteja un currículum comú per a totes dues àrees. Això ha d'obligar el professorat a:

- Coordinar programes i plantejaments didàctics d'una i de l'altra àrea.

- Seqüenciar els objectius, els continguts i els criteris d'avaluació de manera conjunta per contribuir al desenvolupament de la competència comunicativa dels aprenents i a la seva consciència lingüística.
- Assegurar una correcta transferència dels aprenentatges de l'alumnat.

La nova proposta de currículum integrat de les àrees de Llengua Catalana i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura s'orienta a facilitar aquest plantejament amb l'establiment d'una única proposta curricular per a totes dues àrees. Aquest fet es justifica perquè el català i el castellà són dues llengües romàniques que presenten molt components lingüístics i culturals comuns o semblants i perquè són les dues llengües oficials de la nostra comunitat (encara que amb diferent rang, com estableix l'exposició de motius de l'Estatut d'Autonomia). A més, tenen plantejaments curriculars semblants i objectius similars pel que fa a competència a assolir.

La finalitat última del CIL és millorar l'ensenyament i l'aprenentatge de les llengües, la qual cosa fa aconsellable, quasi imprescindible, que el professorat de llengües estrangeres i, en el cas de secundària, de clàssiques, participi també de la tasca de plantejar l'enfocament de l'ensenyament i aprenentatge de les llengües de manera global.

Però també la finalitat és de millorar l'ensenyament i l'aprenentatge de les altres àrees en general perquè la llengua és l'instrument amb què s'adquireixen els continguts d'aquestes altres àrees no lingüístiques. L'enfocament basat en el contingut, per exemple, considera que la discussió i l'escriptura són instruments molt potents d'aprenentatge que es poden aprofitar per aprendre en altres matèries (l'enfocament conegut com a *Language Learning across the curriculum*).

Amb una aplicació correcta del CIL s'eviten repeticions sistemàtiques de continguts ja que no s'anticipen aprenentatges i s'atenen continguts específics de les llengües no vehiculars de l'ensenyament. Tots aquests factors propicien una major rendibilitat dels recursos destinats a la tasca d'ensenyament de les llengües curriculars.

La Conselleria és conscient que aquesta proposta pot ser vista amb reticències. Alguns professors han manifestat que són escèptics respecte dels possibles resultats de la posada en marxa del CIL. En aquest sentit hem de comentar que el CIL és una mesura de tipus pedagògic que es planteja fonamentalment l'objectiu de millorar l'ensenyament i l'aprenentatge de les dues llengües oficials d'aquest territori. Recordem que la Llei de Normalització Lingüística (Llei 3/1986, de 29 d'abril), al seu article 20 estableix que "El

Govern ha d'adoptar les disposicions necessàries encaminades a garantir que els escolars de les Illes Balears, qualsevol que sigui la seva llengua habitual en iniciar l'ensenyament, puguin utilitzar normalment i correctament el català i el castellà al final del període d'escolaritat obligatòria.”

En principi el CIL ha de quedar deslligat de l'objectiu de normalització lingüística dels centres. Amb aquest objectiu la Conselleria ja ha creat una Comissió de Normalització Lingüística i una Coordinador d'aquesta comissió. Per una banda potser sigui bo deslligar la normalització dels professors de llengua catalana (i també rebutjar la visió dels professors de llengua castellana com a antinormalitzadors). Però, així i tot, el CIL ha de contribuir a la normalització lingüística dels centres perquè si millora els coneixements i les competències en llengües permet una millor actitud respecte d'aquestes i permet augmentar el mínim del 50% de les assignatures que s'han de fer en llengua catalana.

Què es fa des de la Conselleria?

Entre les mesures que la Conselleria ha posat en marxa per tal de donar suport al professorat que haurà d'aplicar el CIL trobam les següents:

- Actualment hi ha centres de secundària que a través del PIE (Projectes d'Intervenció Educativa) convocats a començaments del curs passat i d'aquest han iniciat l'experimentació de la integració de les dues àrees. No disposam encara de dades sobre quants IES han sol·licitat enguany un PIE relacionat amb la integració del currículum de llengües. Sí que sabem de centres que han sol·licitat seminaris de formació a centres per començar a treballar en aquesta línia. Hi ha, però, experiències importants del curs passat: l' IES Joan M. Thomàs i els centres concertats Pius XII i el Liceu Balear pel que fa a Mallorca i els IES Joan Ramis i Biel Martí pel que fa a Menorca ja van treballar el curs passat en integració de les dues llengües oficials. Quant a Primària des del Servei d'Ensenyament del Català no coneixem cap experiència en aquest sentit, però és plausible creure que hi ha experiències que no han vist la llum més enllà dels seus propis centres.
- La Conselleria treballa també en l'elaboració d'un document titulat, provisionalment, “Orientacions pedagògiques i organitzatives per a l'aplicació del CIL”, molts dels continguts del qual es recullen en aquesta ponència. Des de la Conselleria es considera aquest document sempre en fase d'elaboració de tal manera que properament es publicarà al WEIB (al racó del CIL) i s'obrirà un fòrum en el qual tothom que ho vulgui podrà fer-hi els seus comentaris.

- S'ha dissenyat un pla de formació específic per al CIL. En aquest sentit, el CEP de Palma ha organitzat dos seminaris de formació, un adreçat a professorat de primària i un altre d'adreçat a professorat de secundària, a l'entorn d'aquesta temàtica. També tenim constància que molts centres han començat a fer feina per coordinar el treball del català i del castellà mitjançant seminaris de formació a centres, que és una altra de les possibilitats formatives, potser una de les més rendibles.
- Com ja hem dit anteriorment, s'ha preparat un racó específic del CIL al WEIB de la Conselleria (<http://weib.caib.es/>). En aquest racó s'hi penjaran els documents que es creïn sobre el CIL (ara ja hi ha el primer nivell de concreció del currículum, que serà publicat al BOIB properament), articles que es considerin interessants (que ja estan en fase de redacció), hi haurà fòrums de debat i un apartat de notícies relacionades amb el CIL. També s'hi penjarà un recull de bibliografia sobre ensenyament de la llengua.
- Actualment hi ha dos grups de treballs encarregats d'elaborar una exemplificació de segon nivell de concreció del CIL. Un d'aquests grups l'elabora per a Primària i l'altre per a Secundària. La previsió (les previsions, però, mai no es compleixen amb exactitud) és que aquests grups de treball acabin la seva tasca a final de gener del 2002. Entre les tasques que han de fer es troba també l'elaboració d'algunes unitats de programació de tercer nivell.
- Alhora es treballa en una proposta d'unificació terminològica. Serà, sens dubte, una proposta orientativa que intentarà donar solució als problemes que molts centres escolars ja han detectat en l'ensenyament de llengües (que segons l'editorial triada com a llibre de text –i a vegades dins d'una mateixa editorial— s'anomenen els mateixos aspectes gramaticals amb noms diferents). Es tracta, sens dubte, d'una tasca a llarg termini (potser una utopia?) que va lligada a l'avenç de la lingüística en tant que ciència. Un criteri bàsic hauria de ser el d'usar termes paral·lels, o com a mínim no contradictoris, als de les llengües que formen el currículum. Així, caldria evitar, per exemple, l'encreuament terminològic que es produeix entre els termes *perfet* i *indefinit* del català i *perfecto* i *indefinido* del castellà.
- A banda s'ha previst organitzar unes jornades (o jornada) sobre el CIL cap allà a mitjans febrer del 2002. El format, el programa i la data queden encara per determinar.
- Finalment hem de parlar del recull de bibliografia sobre ensenyament de llengües que la Conselleria ja té quasi preparat. S'han recollit prop de 1.400 ressenyes que s'han introduït

en una base de dades. Cal encara categoritzar-les perquè siguin consultables a partir d'una llista de definidors temàtics.

- Cal destacar com a aspecte important la intenció d'informar totes les editorials d'aquelles accions relatives al currículum integrat. No debades, molt cops el professorat acaba sotmetent-se a les programacions que els autors de llibres de text elaboren i que s'aproven oficialment.

Implicacions didàctiques

Moltes veus s'han aixecat per manifestar que no es pot ensenyar una llengua en un centre escolar sense tenir en compte les altres llengües curriculars. Per tant, podem parlar de la conveniència didàctica d'aquesta coordinació conjunta entre el professorat de totes dues àrees (tant a Primària com a Secundària). Una planificació coordinada del treball en totes dues àrees que permeti evitar repeticions (o almenys que si hi ha continguts que s'han de repetir que sigui conscientment i volgutament seguint criteris pedagògics), que permeti seqüenciar de manera lògica els continguts i que permeti aconseguir una major rendibilitat i eficàcia a l'ensenyament de la llengua.

La coordinació no és, evidentment, fàcil. Bàsicament perquè qualsevol intent de canvi i d'innovació està supeditat a modificacions en el conjunt del sistema de creences, representacions i sabers del professorat (estructures i proposicions cognitives, no necessàriament estructurades, relacionades amb el procés d'ensenyament-aprenentatge acceptades de manera convencional).

El professorat no es recolza només en uns coneixements teòrics i procedimentals adquirits durant els períodes de formació, sinó que filtra el contingut dels programes de formació a través del seu sistema personal de creences, representacions i sabers.

Hi ha molts aspectes, per tant, sobre els quals no és fàcil arribar a acords. Entre altres motius podem assenyalar que el professorat té visions diferents sobre el que és la llengua i el que és ensenyar-la; sobre què s'ha d'ensenyar, quins són els continguts i els objectius prioritaris i sobre quina és la millor manera d'ensenyar-ho, quines són les metodologies més adequades; sobre què hem d'avaluar i com hem d'avaluar-ho; sobre el paper de l'alumnat a la classe i sobre el rol del professorat.

És bo per això, facilitar el debat per arribar a acords senzills a partir dels quals ampliar fins arribar a bastir la programació compartida. La iniciativa ha de respondre a les necessitats

prescriptives del CIL, però també a la convicció del grup de professors de la conveniència d'aquesta coordinació.

Un dels aspectes que em sembla important de destacar és la importància que tindrà, en aquest procés de coordinació de les dues àrees, la renovació metodològica en l'ensenyament de llengües. Com ja hem comentat, molts professors han vist necessària la coordinació a partir de la insatisfacció pels resultats en l'aprenentatge de llengües per part dels seus alumnes. Només si som capaços de treballar a partir d'un enfocament comunicatiu i funcional (com recomanem tots dos currículums) podrem aconseguir l'èxit en la coordinació necessària per al currículum integrat.

Per a l'aplicació del CIL caldrà que cada centre elabori una anàlisi sociolingüística acurada del seu entorn. De fet, el segon nivell de concreció suposa una adaptació del primer nivell (el nivell prescriptiu que elabora l'administració educativa) a la realitat del centre. A les Illes podrem diferenciar aquells centres en què el context social és majoritàriament català i aquells altres centres en què el context que els envolta és majoritàriament castellà.¹

A continuació oferim alguns dels [criteris de coordinació](#) que el professorat de totes dues àrees haurà de tenir en compte a més [d'aspectes més concrets](#) que també hauran de ser objecte de coordinació i algunes decisions a prendre respecte dels [blocs de continguts del currículum](#). També oferim un document que resumeix els criteris bàsics per dur a terme una [Pedagogia del text](#) (tal com l'han definit els lingüistes de la Universitat de Ginebra), o sigui un treball a l'aula a partir de la diversitat discursiva.²

¹ Les consideracions sobre l'ensenyament del català i del castellà en aquests àmbits i la base psicolingüística del CIL, que es van llegir a la *Jornada d'ensenyament de llengües*, s'han eliminat d'aquest paper perquè es poden consultar ja al Racó del CIL sota el títol d'*Orientacions pedagògiques i organitzatives per a l'aplicació del Currículum Integrat de Llengües* (Documents, 1), document a què s'ha fet referència en parlar de les actuacions de la Conselleria pel que fa al CIL.

² A la *Jornada d'ensenyament de llengües* es va presentar també un document corresponent al resultat del treball d'un Seminari de formació sobre currículum integrat que s'havia duit a terme al CEP de Palma durant el curs 2000-01 i que seqüenciava, a partir dels àmbits contextuals, els gèneres textuais que s'havien de treballar a la Secundària. Atès que aquest quadre ja s'ha fet públic al Racó del CIL, s'ha eliminat ara d'aquest paper.

BLOCS DE CONTINGUTS – CAPSES BLAU-GRANES

EDUCACIÓ PRIMÀRIA		
Llengua catalana i literatura	Llengua castellana i literatura	Currículum integrat
1. Conceptes a. Ús i comunicació (Llengua parlada; Factors de les diferents situacions de comunicació; Llengua escrita; Text escrit com a mitjà de coneixement i font d'informació; Comunicació no verbal) b. Treball sistemàtic de la llengua (Fonètica i ortografia; Lèxic; Gramàtica) 2. Procediments a. Comprensió oral b. Comprensió lectora c. Expressió escrita 3. Actituds	1. Usos y formas de la comunicació oral. 2. Usos y formas de la comunicació escrita. 3. Análisis y reflexión sobre la propia lengua. 4. Sistemas de comunicació verbal i no verbal. (Cadascun d'aquests blocs de continguts inclou continguts de conceptes, de procediments i d'actituds)	1. Comunicació oral. 2. Comunicació escrita. 3. La llengua i les cultures. 4. La llengua i els mitjans de comunicació. (Cadascun d'aquests blocs de continguts inclou continguts de conceptes, de procediments i d'actituds)
EDUCACIÓ SECUNDÀRIA		
Llengua catalana i literatura	Llengua castellana i literatura	Currículum integrat
1. Conceptes a. Llengua parlada i llengua escrita b. Llengua literària c. Lèxic d. Gramàtica e. L'home i la llengua 2. Procediments 3. Actituds	1. Usos y formas de la comunicació oral. 2. Usos y formas de la comunicació escrita. 3. La lengua como objeto de conocimiento. 4. La literatura. 5. Sistemas de comunicació verbal y no verbal. (Cadascun d'aquests blocs de continguts inclou continguts de conceptes, de procediments i d'actituds)	1. La comunicació interpersonal: usos i formes de la comunicació oral i escrita 2. El text i la reflexió lingüística. 3. La comunicació literària. 4. La llengua i la societat. 5. La llengua i els mitjans de comunicació. 6. La llengua com a mitjà d'adquisició de nous aprenentatges. (Cadascun d'aquests blocs de continguts inclou continguts de conceptes, de procediments i d'actituds)

Taula 1

Alguns dels criteris de coordinació a tenir en compte

Criteris generals	<ul style="list-style-type: none"> - La llengua catalana és la llengua d'ús del centre i té les funcions de llengua vehicular (de les relacions internes i externes i dels aprenentatges) i de llengua objecte d'aprenentatge (font d'informació i vehicle d'expressió), mentre que les altres llengües tenen només la funció de llengües objecte d'aprenentatge. - La llengua s'ha de treballar amb un enfocament comunicatiu, partint principalment de les aportacions de les teories que es basen en l'aspecte funcional i en l'aspecte processual del text. - Tot el claustre ha de ser conscient que l'ús de la llengua és indispensable per a l'aprenentatge de totes les àrees i que, alhora, totes les àrees col·laboren en l'ús correcte de la llengua com a instrument de coneixement i de representació (totes les àrees han de vetllar pel bon ús lingüístic tant del professorat com de l'alumnat)
Criteris de seqüenciació i programació	<ul style="list-style-type: none"> - El punt de partida per a la seqüenciació i la programació han de ser les necessitats comunicatives de l'alumnat i els objectius a assolir al final de l'etapa. - La seqüenciació dels continguts s'ha d'adaptar a la realitat educativa del centre. - La seqüenciació i la programació han de tenir en compte principalment els continguts procedimentals i actitudinals. - La seqüenciació dels continguts ha de donar la màxima prioritat a les quatre habilitats lingüístiques bàsiques treballades a partir de textos variats i acostats a la realitat de l'alumnat.
Criteris d'avaluació	<ul style="list-style-type: none"> - A l'hora de realitzar l'avaluació s'han de prioritzar els procediments (les quatre habilitats lingüístiques bàsiques) i les actituds. - S'ha de realitzar una avaluació inicial enfocada a determinar el grau de domini de les quatre habilitats lingüístiques bàsiques com a punt de partida del treball posterior. - L'avaluació final ha de tenir en compte tant el nivell obtingut per cada alumne en relació amb ell mateix i l'assoliment dels objectius d'aprenentatge proposats. - L'avaluació formativa ha de ser un instrument bàsic d'orientació i millora del procés didàctic.
Criteris d'atenció a la diversitat	<ul style="list-style-type: none"> - L'atenció a la diversitat de necessitats que presenten els alumnes exigeix la planificació acurada de la intervenció pedagògica, que ha de permetre concrecions individuals ajustades a les característiques, els ritmes d'aprenentatge i la singularitat de cada alumne. - En l'atenció als alumnes d'incorporació tardana el fet que arribin a comunicar-se en català té prioritat sobre l'ensenyament-aprenentatge d'altres aspectes curriculars i cal posar l'esment que la responsabilitat de l'atenció a aquests alumnes no es pot carregar sobre una sola persona sinó que és responsabilitat de tot el centre.

Alguns aspectes concrets sobre els quals el professorat de llengua catalana i de llengua castellana s'haurà de coordinar

Desenvolupament de les habilitats productives i receptives
<ul style="list-style-type: none"> - Criteris per treballar el procés de composició (cercar idees, fer esquemes, etc.). - Desenvolupament de les capacitats que permeten dur a terme activitats lingüístiques com descriure, argumentar, etc. - Capacitat d'escriure seguint les convencions dels diferents tipus de textos. - Valoració del discurs oral estructurat, coherent adequat. - Importància del procés d'elaboració del text escrit o de la preparació d'una exposició oral.
Desenvolupament de l'habilitat interactiva
<ul style="list-style-type: none"> - Conversacions en registres diferents i sobre temes no habituals per als alumnes. - Recerca d'informació en llengües diverses fent ús de les TIC.
Desenvolupament de l'habilitat de mediació
<ul style="list-style-type: none"> - Resums orals o escrits, en una altra llengua, per a una persona que no era present en una classe. - Interpretació de textos escrits o escoltats en altres llengües. - Treball conjunt, en una llengua poc coneguda, amb textos informatius d'altres àrees curriculars.
Aspectes metodològics
<ul style="list-style-type: none"> - Metodologia compartida i compatible horitzontalment i verticalment. - Consideració del que és la llengua i del que és aprendre i ensenyar llengua. - Objectius i continguts prioritaris. - Rol del professorat i de l'alumnat. - Tractament contextualitzat dels continguts lingüístics.
Avaluació
<ul style="list-style-type: none"> - Avaluació en general. - Instruments d'avaluació. - Criteris (per valorar la cohesió, la correcció, la fluïdesa, etc.) - Tècniques i marques per revisar textos escrits. - Moments bàsics de l'avaluació. - Fórmules i criteris per als fulls informatius.
Recursos didàctics
<ul style="list-style-type: none"> - Selecció dels llibres de text amb criteris pedagògics similars. - Selecció d'altres materials didàctics. - Ús de les TIC i dels mitjans audiovisuals com a recursos didàctics. - Intercanvi i ús conjunt de material entre el professorat.
Terminologia
<ul style="list-style-type: none"> - Ús d'un metallenguatge comú per a totes les àrees lingüístiques (en tot cas consciència que dos termes diferents fan referència al mateix concepte). - Ús de terminologia no sols idònia per a experts sinó també transportable per a l'alumnat.

A partir de Lladó, J. (2001) "Aprendre llengua. Estratègies coordinades per als continguts comuns" *L'Arc*. Palma, núm. 12.

Decisions respecte dels blocs del currículum

1. Llengua oral

- Com s'han de treballar la comprensió i l'expressió orals a la classe?
- Quins tipus de produccions són les més necessàries per a l'alumnat?
- Com es treballaran els aspectes no verbals de la comunicació oral?
- Com avaluarem les intervencions orals de l'alumnat?

2. Llengua escrita

- Com es treballarà específicament la comprensió lectora?
- Quins són els textos més importants que necessiten els alumnes?
- Com exigirem que presentin els seus treballs escrits?
- Com corregirem els seus textos escrits?
- Com avaluarem les produccions escrites de l'alumnat?

3. La reflexió lingüística

- Quina terminologia usarem?
- Quina és la funció de la gramàtica en les classes de llengua?
- Com treballarem l'ús del diccionari?
- Quins diccionaris recomanarem?

4. Literatura

- Quines lectures obligatòries exigirem?
- Quines pautes donarem per a l'elaboració d'una recensió?
- Quin model de comentari lingüístic i literari usarem?

5. La llengua i la societat

- Com treballarem les actituds lingüístiques?

PEDAGOGIA DEL TEXT

1. Afavorir un enfocament textual (en oposició a l'enfocament oracional normalment adoptat).

Que l'alumnat es col·loqui (realment o de manera simulada) en una situació de comunicació, amb una finalitat i uns destinataris, obligat a reflexionar sobre la perspectiva de l'enunciació i a abordar la construcció del seu text.

2. Reflexionar sobre els tipus de text proposats a l'alumnat.

No hi ha cap raó per pensar que l'exercici d'escriptura amb un tipus de text impliqui automàticament una millora en l'escriptura en general. Tot aprenentatge és específic. Cal evitar els *no-textos*. Això implica obrir l'escola a l'entorn, a l'actualitat i no tractar les matèries escolar com compartiments estanc (afavorir la interdisciplinarietat)

3. Ajudar els alumnes a elaborar tant el fons com la forma: definir una estratègia didàctica.

Ensenyar llengua = ensenyar una sèrie de tècniques, de procediments, de saber fer coses amb les paraules i, eventualment, ensenyar els processos d'elaboració i de recerca dels continguts (que s'ha de fer de manera col·lectiva, conjunta, per exemple a partir de la interacció oral). Ensenyar llengua ≠ avaluar la inventiva i la creativitat.

Estratègia didàctica:

- definir un conjunt limitat d'objectius i les dificultats amb què es pot trobar l'alumnat a partir d'un model apropiat del funcionament dels textos i de qüestionaris de coneixements previs.
- presentar a l'alumnat una situació de comunicació que impliqui la producció d'un text adreçat a un o a diversos destinataris.
- fer prendre consciència a l'alumnat de certs problemes del llenguatge i fer-ne un treball específic.
- produir un text

4. Intentar definir, en les consignes a l'alumnat, la situació de producció del text.

5. Fer de la correcció una fase de l'avaluació formativa.

La correcció és una etapa de l'estratègia didàctica; l'avaluació formativa és una etapa de la seqüència d'aprenentatge.

Bain, D.; Schneuwly, B. (1997): "Hacia una pedagogia del texto". *Signos. Teoria y práctica de la educación*. Gijón, núm. 20.